

Ekonomski fakultet u Podgorici

Analiza berzanskog poslovanja

P2: Istorija poslovanja sa HOV

Dr Saša Popovic

Time line

- 1273 *Kublai Khan* je emitovao prve papirne zapise napravljene od kore murvinog drveta i oznacene njegovim pečatom.
- 1368 Prvi zvanični papirni novac (*Kwan*) je kreiran od strane kineske dinastije Ming.
- 1531 Otvorena je prva zvanična berza akcija u Belgiji (iako se smatra da su Rimljani bili prvi koji su trgovali hartijama od vrijednosti).
- 1602 U Amsterdamu je otvoreno drugo po redu tržište HOV.
- 1661 Švedska je emitovala prvi evropski papirni novac.
- 1688 Odigrala se prva trgovina hartijama od vrijednosti u Londonu.
- 1690 Britansko carstvo je prvi put u istoriji koristilo kratkoročne zapise (*promissory notes*), emitovane radi finansiranja opsade Kvebeka.
- 1773 Otvorena je prva zvanična berza - Londonska berza.
- 1790 Federalna vlast emitovala obveznice u vrijednosti od 80 miliona dolara radi refinansiranja federalnog i državnog duga iz Revolucionarnog rata. Obveznice su bile prve javne HOV kojima se trgovalo na berzi osnovanoj u Filadelfiji.

Time line (nastavak 1)

- 1792 Ugledni trgovci i brokери iz New York-a potpisali Batonvudski (*Buttonwood*) sporazum, čime su formalizovali trgovinu hartijama od vrijednosti na bazi regularne provizije i time oznacili nezvanicno stvaranje Njujorške berze (NYSE). Na NYSE je otpocela trgovina sa 5 hartija od vrijednosti – sa tri vrste državnih obveznica i sa akcijama koje su emitovale dvije banke.
- 1830 Kotirana je prva akcija iz oblasti željeznicke industrije. Od tog momenta pa sve do kraja vijeka, akcije iz oblasti željeznicke industrije dominirale su tržištem.
- 1842 Osnovan druga berza pod nazivom Americka berza (AMEX)
- 1871 NYSE je prešla na sistem kontinuirane trgovine koji je zamijenio sistem *call* i *put* opcija. Tako su kreirane preciznih lokacija za trgovinu svake zasebne vrste akcija (*trading pits*).
- 1921 AMEX je preseljena u zatvoreni prostor.
- 1929 Berza je upala u deceniju velike depresije.
- 1971 Komisija za HOV je dizajnirala prvu elektronsku berzu - Nasdaq.

Time line (nastavak 2)

- 1975 Uvedena konsolidovana traka koja omogućava izvještavanje o svim transakcijama, sa primarnih i regionalnih berzi, putem **HQ-MDNH**.
- 1975 **PHILIP HXSUMP EHP DQD** cijem listingu su se nalazili vlasnicki ugovori o opcijama (novi finansijaki proizvod).
- 1976 NASD spaja Nacionalnu Kliring Korporaciju sa kliring korporacijama NYSE i AMEX berzi.
- 1982 Nasdaq Sistem Nacionalnog Tržišta (NMS). Nasdaq uvodi NMS (National Market System) koji u minuti izvještajava o trgovini 40 HOV sa najvećim obimom trgovanja na Nasdaq-u.

Time line (nastavak 3)

- 1990 Stvaranje OTC Bulletin Board (OTCBB) od strane NASD daje investitorima informacije i pristup hartijama od vrijednosti koje nisu na listingu nijedne nacionalne berze ili tržišta.
- 1993 Centro-zapadna Berza preimenovana u Cikaška Berza.
- 1995 Kliring i saldiranje u roku od tri poslovna dana od dana izvršenja transakcije, tzv. T+3.
- 1998 Americka berza (AMEX) se spaja sa NASD i nastavlja da postoji kao nezavisni entitet u okviru NASD familije kompanija.
- 1999 1. novembra Microsoft i Intel postaju prve kompanije cije se akcije kotiraju na Nasdaq-u, a koje ulaze u DJIA.
- 2001 Decimalno utvrdivanje cijena svih akcija je u potpunosti implementirano